

AGROEKSPORT BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA RAQAMLI TEKNOLOGIYALAR VA INNOVATSION YONDASHUVLARNING O'RNI

Faxriddinov Bahriddin

MAAB Innovation MChJ, Senior ma'lumotlar tahlilchisi va injeneri,
Toshkent, O'zbekiston

 E-mail: bakhridinfakhriddinov@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu tezisdagi agroekspori barqarorligini ta'minlashda raqamli texnologiyalar va innovatsion yondashuvlarning o'rni konseptual jihatdan tahlil qilingan. Raqamli iqtisodiyot sharoitida qishloq xo'jaligi eksporti tizimini modernizatsiya qilish, boshqaruv jarayonlarini avtomatlashtirish va ma'lumotlar almashinuvini tezlashtirish orqali iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ishda raqamli boshqaruv tizimlari, elektron savdo platformalari, agroaxborot bazalari va blokcheyn texnologiyalarining agroekspori faoliyatiga integratsiyasi nazariy nuqtayi nazardan o'rganilgan. Shuningdek, innovatsion yondashuvlar — aqlli sug'orish tizimlari, agrodron monitoringi, raqamli sertifikatlashtirish va logistika jarayonlarini raqamlashtirish mexanizmlarining eksport samaradorligini oshirishdagi ahamiyati yoritilgan. Raqamli texnologiyalar agroekspori subyektlari o'rtasida o'zaro hamkorlikni mustahkamlab, ishlab chiqarish va tashqi savdo jarayonlarida shaffoflikni ta'minlaydi hamda bozor integratsiyasini jadallashtiradi. Tezisdagi agroekspori barqarorligini ta'minlash uchun raqamli infratuzilmani rivojlantirish, innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlash va elektron boshqaruv tizimlarini keng joriy etish zarurligi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: agroekspori, iqtisodiy barqarorlik, raqamli texnologiyalar, innovatsiyalar, elektron savdo, logistika, blokcheyn, raqamli boshqaruv.

Matn. So'nggi yillarda qishloq xo'jaligi eksportida barqaror o'sish kuzatilayotgan bo'lsa-da, tashqi bozorlarda talabning o'zgaruvchanligi, logistika tizimining yetarlicha rivojlanmaganligi va valyuta tebranishlari eksport barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Bunday sharoitda raqamli texnologiyalar eksport jarayonlarining samaradorligini oshirish, risklarni kamaytirish va ishlab chiqarishdan yetkazib berishgacha bo'lgan zanjirni raqamlashtirish orqali tizimlilikni ta'minlamoqda. "E-AgroExport" va "AgroMarket.uz" platformalari eksportchi korxonalar, logistika operatorlari va bojxona xizmatlari o'rtasida real vaqt rejimida ma'lumot almashinuvini yo'lga qo'ygan. Shu orqali eksport shartnomalarining ro'yxatdan o'tishi va monitoringi avtomatlashtirilgan.

Raqamli texnologiyalarni joriy etishning bevosita natijasi sifatida eksport jarayonlarida inson omilining kamayishi, ma'lumotlar aniqligining ortishi va vaqt sarfini qisqartirish kuzatilmoqda. Masalan, ilgari eksport deklaratsiyasini qayd etish uchun o'rtacha 5–7 ish kuni talab etilgan bo'lsa, raqamli tizimlarda bu jarayon 1–2 kunga tushgan. Bu o'zgarishlar nafaqat vaqt tejalishiga, balki transport xarajatlarining 10 foizgacha qisqarishiga olib kelgan.

Innovatsion yechimlar – agrodron, aqlli sug'orish tizimlari, raqamli sertifikatlashtirish va blokcheyn asosidagi savdo tizimlari – eksport sifatini oshirishda muhim rol o'ynamoqda. Agrodron monitoringi ekin maydonlarining aniq xaritasini yaratib, hosildorlikni oshiradi va resurslardan tejimli foydalanish imkonini beradi. Raqamli sertifikatlashtirish tizimlari esa xalqaro standartlarga muvofiqlikni tezkor tasdiqlash imkonini yaratadi, bu esa eksport qilinayotgan mahsulotlarning ishonchliligini oshiradi.

Agroeksport tizimini raqamlashtirishning ijtimoiy-iqtisodiy ta'siri ham sezilarli: u nafaqat iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi, balki ishlab chiqaruvchilar, eksportchilar va davlat organlari o'rtasida o'zaro hamkorlikni mustahkamlaydi. Raqamli ekotizimlarning rivojlanishi eksport bozorlarining diversifikatsiyasiga ham xizmat qiladi, ya'ni yangi mamlakatlarga chiqish imkonini kengaytiradi.

Xulosa va takliflar. Raqamli texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar agroeksport tizimida barqarorlikni ta'minlashning eng muhim omillaridan biridir. Ular ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi, eksport jarayonlarini tezlashtiradi va tashqi bozorlardagi o'zgarishlarga tezkor moslashuv imkonini beradi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, elektron boshqaruv tizimlari, raqamli logistika va agrodron texnologiyalari qo'llanilishi natijasida eksport xarajatlari kamaymoqda, sifat nazorati yaxshilanmoqda va xalqaro bozorlarda raqobatbardoshlik ortmoqda. Kelgusida agroeksport barqarorligini mustahkamlash uchun raqamli infratuzilmani kengaytirish, innovatsion IT-loyihalarni moliyaviy qo'llab-quvvatlash va elektron boshqaruvni milliy eksport strategiyasiga integratsiya qilish muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PQ–118-son qarori “Agrosanoat majmuida eksport faoliyatini qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlari to'g'risida.”
2. O'zbekiston Respublikasi Raqamli texnologiyalar vazirligi. Raqamli iqtisodiyot konsepsiyasi (2020–2030 yillar). – Toshkent, 2023.

3. FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations). Digital Agriculture Transformation Agenda 2030. – Rome: FAO Publishing, 2022.
4. OECD. Digital Technologies in Agri-Food Trade: Policy Outlook for Emerging Economies. – Paris: OECD, 2021.
5. Karimova N. B. Agroeksport faoliyatida raqamli innovatsiyalarni joriy etishning iqtisodiy samarasi. – “Iqtisodiyot va innovatsiyalar” jurnali, №3, 2024. – B. 41–48.

